

ІМІДЖ МАЙБУТНЬОГО ПСИХОЛОГА ЯК ЧИННИК САМОАКТУАЛІЗАЦІЇ В УМОВАХ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

IMAGE OF THE FUTURE PSYCHOLOGIST AS A FACTOR OF SELF-ACTUALIZATION IN THE CONDITIONS OF LEARNING ACTIVITY

У статті розглядається проблема іміджу майбутнього психолога як чинника самоактуалізації в умовах навчальної діяльності. Імідж майбутнього психолога визначається як певний образ (особи), який складається із зовнішніх та внутрішніх показників і формується цілеспрямовано задля здійснення впливу на оточення з метою формування загального враження. Основними складниками іміджу психолога є процесуальні, внутрішні та зовнішні частини.

На основі аналізу низки досліджень виокремлено основні критерії з відповідними їм показниками вивчення іміджу майбутнього психолога як чинника його самоактуалізації в умовах навчальної діяльності. Це такі критерії: самоактуалізація, внутрішньо-професійне самоздійснення, зовнішньо-професійне самоздійснення, професійна спрямованість, складові частини іміджу, рівень сформованості іміджу.

Результати емпіричного дослідження показали, що майбутнім психологам потрібно працювати над розвитком показників самоактуалізації задля реалізації у професійному житті. Найменш розвиненими виявились такі індикатори: контактність, аутосимпатія, наявність проєкту власного професійного розвитку. Що стосується зовнішніх складників іміджу та ядра іміджу, то тут переважає середній рівень розвитку, що також є недостатнім, щоб людина могла позиціонувати себе на ринку праці як фахівця. Проте результати дослідження свідчать, що процесуальна та внутрішня складові частини іміджу, а саме: рішучість, комунікабельність, тактовність, терплячість, гнучкість мислення, стресостійкість, розвинені у майбутніх психологів на достатньому рівні. Дослідження встановило наявність численних кореляційних зв'язків між складовими частинами іміджу та показниками самоактуалізації: між процесуальною складовою іміджу та визнанням фахівця професійним співтовариством, досягненням поставлених професійних цілей, аутосимпатією, креативністю, життєво-професійним простором, потребою в пізнанні; між внутрішньою складовою іміджу та життєво-професійним простором, досягненням поставлених професійних цілей, визнанням фахівця професійним співтовариством; між зовнішньою складовою іміджу та такими показниками самоактуалізації, як креативність та визнання фахівця професійним співтовариством тощо.

Ключові слова: імідж, самоактуалізація, складники іміджу, ядро іміджу, внутріш-

ньо-професійне самоздійснення, зовнішньо-професійне самоздійснення, професійна спрямованість.

The article considers the problem of the image of the future psychologist as a factor of self-actualization in the conditions of educational activity. The image of the future psychologist is defined as a certain image (person), which consists of external and internal indicators and is formed purposefully, in order to influence the surroundings in order to form a general impression. The main components of the image of the psychologist are: procedural, internal and external.

Based on the analysis of a number of studies, the main criteria with the corresponding indicators of studying the image of the future psychologist as a factor of his self-actualization in educational activities, namely: self-actualization, intra-professional self-realization, external-professional self-realization, professional orientation, image components, image formation.

The results of empirical research have shown that future psychologists need to work on the development of indicators of self-actualization, for implementation in professional life. The least developed were the indicators: contact, auto-sympathy, the presence of a project of their own professional development. The external components of the image and the core of the image are dominated by the average level of development, respectively, it is also insufficient to position itself in the labor market as a specialist. However, the results of the study show that the procedural and internal components of the image, namely such indicators as: determination, sociability, tact, patience, flexibility of thinking, stress resistance are developed in future psychologists at a sufficient level. The study found numerous correlations between the components of image and indicators of self-actualization: between the procedural component of image and recognition of the specialist by the professional community, achieving professional goals, autot sympathy, creativity, living and professional space, the need for knowledge; between the internal component of the image and the living and professional space, the achievement of professional goals, the recognition of the specialist by the professional community; between the external component of the image and the following indicators of self-actualization: creativity and recognition of the specialist by the professional community and others.

Key words: image, self-actualization, image components, image core, internal-professional self-realization, external-professional self-realization, professional orientation.

УДК 159.9-051:17.0221
DOI <https://doi.org/10.32843/2663-5208.2021.30.40>

Гринчук О.І.

к.психол.н.,
доцент кафедри соціальної психології
Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника

Петрук Н.Ю.

магістр психології

Сучасний стрімкий та динамічний розвиток суспільства, його соціальних інституцій, зростання соціальної напруженості та надмірної стресовості життя зумовлює підвищення попиту та затребуваності професії психолога. Психолог стає необхідним в усіх галузях людської діяльності. На жаль, сьогодні українське

суспільство має доволі поверхове уявлення про особливості професійної діяльності фахівця-психолога. Саме тому психолог, який виходить на ринок праці, повинен уже володіти певним іміджем задля ефективного просування своїх послуг на ринку й завоювання довіри серед клієнтів. За умови позитивного пози-

ціонування себе він створюватиме враження власного професіоналізму, кваліфікованості, ефективності, творчості, психологічної зрілості, активності. Особливості сьогодення зумовлюють необхідність постійної кропіткої роботи фахівця над собою, його життєвого та професійного самовизначення, посилення відповідальності за своє майбутнє, тому саме ці характеристики розглядають як умови успішної самоактуалізації особистості.

Сама професія психолога висуває певні вимоги до гнучкості особистості, її постійного розвитку, уміння професійно й грамотно вирішувати не лише проблеми інших людей, а й власні, розкривати свій потенціал і прагнути до самоактуалізації як унікальної цінності та невід'ємної умови досягнення успіху у житті. Усвідомлення такої закономірності дасть можливість майбутньому психологу розвиватися, вдосконалювати свою діяльність, самоактуалізуватися через розвиток складових частин свого іміджу. Отже, актуальною стає проблема дослідження іміджу психолога як чинника самоактуалізації студентів в умовах навчальної діяльності.

У вітчизняній психології самоактуалізація розглядається як проблема становлення особистості, яка розкрита у працях А. Панасюка, В. Лабунської, В. Маценко, В. Русова, В. Шепеля, Г. Почепцова, Е. Перелігіної, І. Огорілко, І. Федорова, Н. Плеханової, О. Леонтьєва, С. Максименка, С. Рубінштейна, Т. Титаренко. Психодинамічний підхід до вивчення самоактуалізації представлений у роботах А. Адлера, Е. Еріксона, К. Хорні, К. Юнга та інших. Гуманістичний підхід висвітлений у роботах А. Маслоу, В. Франкла, Г. Олпорта, К. Роджерса та інших. Діяльнісний підхід представлений у роботах Б. Ананьєва, Л. Анциферова, С. Рубінштейна тощо. Дослідженням психології іміджу займалися такі вчені: А. Калюжний, Б. Ананьєв, В. Бозаджаєв, В. Шепель, Г. Почепцов, Г. Сорокіна, Н. Панасюк, Н. Барна, Ю. Палеха та інші. Водночас проблема вивчення чинників самоактуалізації особистості психолога залишається сьогодні недостатньо дослідженою. Зокрема, нерозкритим є питання іміджу майбутнього психолога як чинника його самоактуалізації.

Під поняттям «самоактуалізація» ми розуміємо процес безперервного особистісного самовдосконалення, метою якого є виявлення потенційних можливостей, цінностей, талантів особистості задля досягнення власної унікальності, цінності та життєвого призначення, становлення як суб'єкта власної життєдіяльності [7]. Крім того, це процес досягнення своєї індивідуальності, що відбувається всередині особистості та має зовнішнє відображення, яке ми вважаємо іміджем. Структурними одиницями самоактуалізації є орієнтація в часі,

цінності, погляд на природу людини, потреба в пізнанні, креативність, автономність, ауто-симпатія, контактність, саморозуміння, прагнення до досконалості, внутрішньо-професійне самоздійснення, зовнішньо-професійне самоздійснення тощо [4; 6; 7; 13].

Поняття «імідж» ми трактуємо як певний образ (особи), який складається із зовнішніх та внутрішніх показників і формується цілеспрямовано задля здійснення впливу на оточення з метою формування загального враження, яке особа хоче продемонструвати [1; 2]. Дослідження вчених свідчать, що складові частини іміджу психолога можна поділити на процесуальні, внутрішні та зовнішні [9]. Серед процесуальних якостей особистості психолога слід виокремити такі: уважність, делікатність, доброзичливість, сумлінність, гуманність, щирість, комунікабельність, креативність, любов до своєї справи, спостережливість, відповідальність, позитивний погляд на себе і на життя, привітність, проникливість, самоконтроль, самокритичність, самоактуалізацію, самовладання, здатність до самоспостереження, стресостійкість, рішучість, тактовність, терпимість, вміння слухати, емоційну сприйнятливості і чуйність, емоційну стійкість, емпатійність, ерудицію, етичність.

До внутрішніх якостей особистості психолога ми віднесли індивідуальні характеристики, професійно значущі якості особистості, комунікативні особливості, певні діяльні характеристики тощо. До зовнішніх якостей особистості психолога ми віднесли такі: фізичні дані, особливості поведінки, мовлення та голос, одяг та зачіску, міміку тощо. Зовнішній вигляд психолога включає в себе фізичний і соціальний аспекти. Фізичний сприймається клієнтом значно швидше, ніж соціальний, проте останній є важливішим.

Мета статті – дослідити імідж майбутнього психолога як чинник його самоактуалізації в умовах навчальної діяльності.

Здійснений аналіз наукової літератури дав змогу виокремити основні критерії та відповідні їм показники дослідження іміджу майбутнього психолога як чинника його самоактуалізації в умовах навчальної діяльності й дібрати відповідний психодіагностичний інструмент. Для емпіричного дослідження нами були обрані такі показники та відповідні їм індикатори:

– самоактуалізація (індикатори: орієнтація в часі, цінності, погляд на природу людини, потреба в пізнанні, креативність (творчість), автономність, спонтанність, саморозуміння, ауто-симпатія, контактність) (методика «САМОАЛ» Е. Шострома (в адаптації А. Лазукіна і Н. Каліної) [8];

– внутрішньо-професійне самоздійснення (індикатори: потреба у професійному вдосконаленні, наявність проекту власного професійного

розвитку, переважання задоволення від власних професійних досягнень, постійна постановка нових професійних цілей, формування власного життєво-професійного простору);

– зовнішньо-професійне самоздійснення (індикатори: досягнення поставлених професійних цілей, розкриття особистісного потенціалу і здібностей у професії, вияв високого рівня творчості у професійній діяльності, визнання фахівця професійним співтовариством) (методика «Опитувальник професійного самоздійснення» О. Кокуна [5]);

– професійна спрямованість (індикатори: сімейна сфера, освітня сфера, професійна і суспільна сфери) (методика «Я-концепція» [12, с. 55]);

– складники іміджу (індикатори: процесуальна, внутрішня, зовнішня складові частини іміджу, ядро іміджу);

– рівень сформованості іміджу (індикатори: відчуття задоволеності іміджем та рівень його сформованості, ідеальний та реальний образ іміджу психолога) (методики «Ваш імідж» М. Подопрігорової [11] та «Імідж психолога» (авторська анкета).

Для з'ясування статистично значущих закономірностей нами був застосований коефіцієнт лінійної кореляції Пірсона.

У дослідженні взяло участь 65 студентів спеціальності 053 Психологія філософського факультету ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» віком від 20 до 25 років. Із них – 33 студенти 4 курсу навчання, 32 студенти 1 року навчання магістратури.

Результати дослідження актуального рівня розвитку у респондентів самоактуалізації показують, що тільки 1% опитуваних має високий рівень розвитку за показником, 34% – вище середнього, 34% – середній та 5% – низький рівень. Практично у всіх опитуваних (окрім 1%) дана складова перебуває на етапі становлення.

Як бачимо на рис. 1, у респондентів домінують такі складники самоактуалізації: цінності, які свідчать про те, що опитувані мають базу цінностей, що сприятимуть їхній актуалізації у професійному та особистому житті; орієнтація в часі, що показує, що респонденти керують власним життям, творять його, живуть сьогоденням та зможуть реалізуватися у сучасному суспільстві без фрустрації. Також для фахівця-психолога важливою складовою частиною самоактуалізації є погляд на природу людини.

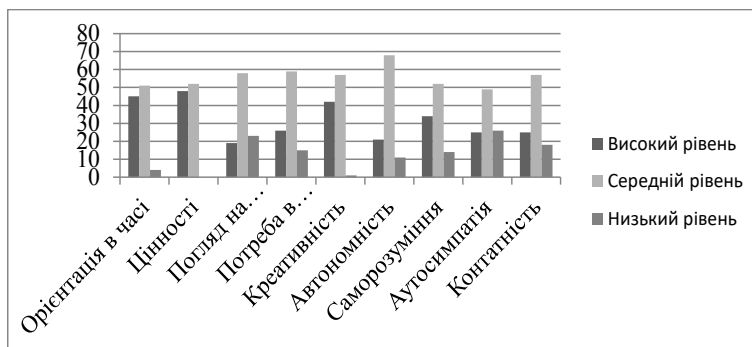

Рис. 1. Рівень розвитку основних індикаторів самоактуалізації за методикою «САМОАЛ»

Саме цей індикатор в опитуваних розвинений найслабше. Ця складова частина самоактуалізації потрібна психологу для співпраці із клієнтами, роботодавцями, колегами, оточенням.

Ще один індикатор – контактність – також потрібно розвивати майбутнім психологам. Саме контактність дозволяє без труднощів взаємодіяти із оточуючими, встановлювати контакти із новими людьми. Вона важлива для збільшення кола колег, для супервізії та перенаправлення клієнтів, для популяризації власних послуг серед оточення, що призведе до збільшення клієнтів. Контактність дозволяє справляти позитивне перше враження, знаходити конструктивний вихід із складних ситуацій (конфліктів), розуміти точку зору співрозмовника, конструктивно сприймати критику, аналізуючи її та роблячи висновки.

Для детальнішого розгляду самоактуалізації опитуваних у професійному житті ми дослідили критерії їх внутрішньо- та зовнішньо-професійного самоздійснення. Виявлено, що 1% опитуваних має високий рівень внутрішньо-професійного самоздійснення, 17% – вище за середній рівень, 34% – середній, 43% – нижчий за середній, 5% – низький. Такі результати, на нашу думку, свідчать, що над розвитком таких показників, як потреба у професійному вдосконаленні, постійна постановка нових професійних цілей, наявність проекту власного професійного розвитку, формування

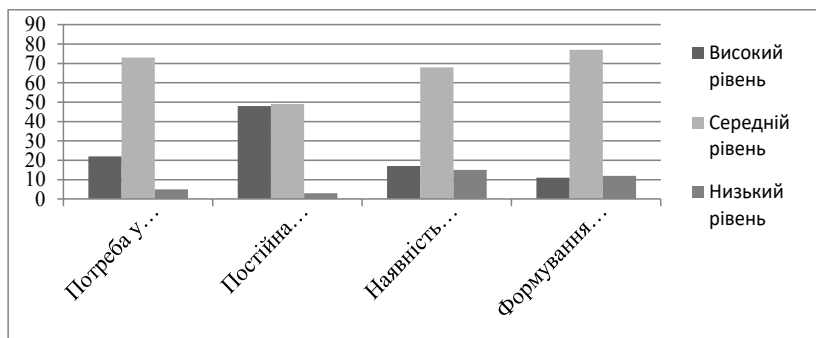

Рис. 2. Рівні розвитку основних індикаторів за критерієм внутрішньо-професійного самоздійснення майбутніх психологів

власного життєво-професійного простору, ще потрібно пропрацювати для покращення внутрішньо-професійного самоздійснення.

За критерієм зовнішньо-професійного самоздійснення виявлено, що 1% опитуваних має високий рівень, 14% – вище за середній рівень, 34% – середній, 46% – нижчий за середній, 5% – низький. Отже, можемо стверджувати, що у 94% опитаних зовнішньо-професійне самоздійснення перебуває на стадії становлення. Майбутнім психологам слід звернути увагу на даний аспект їхньої самоактуалізації, адже від нього залежить сформованість зовнішнього іміджу, а також результативність, успішність та визнання їхньої діяльності серед оточення.

Отже, наше емпіричне дослідження за критерієм самоактуалізації дало розуміння того, що майбутнім психологам потрібно працювати над розвитком описаних показників, адже їхній поточний стан буде перешкоджати професійному вдосконаленню.

Результати дослідження процесуальної складової частини іміджу свідчать, що 32% опитуваних на високому рівні володіють такими якостями, як тактовність, терпіння, енергійність, рішучість, комунікабельність, оригінальність мислення. Вони ґрунтуються на темпераменті, вольових якостях та допоможуть майбутньому психологу відстоювати цінність професії, власні ідеї, погляди. У зв'язку із цим психолог зможе залишати позитивний слід у пам'яті клієнтів, що буде впливати на їхній вибір професіонала в майбутньому. Клієнти не тільки будуть звертатися до такого фахівця, а й будуть популяризувати його серед своїх

знайомих. У 62% опитуваних перелічені якості розвинені на середньому рівні, що може не дати ефекту «позитивного сліду» у професійній діяльності. Проте, якщо майбутній психолог усвідомить значення цих якостей у професійній діяльності фахівця, він зможе працювати над їхнім розвитком. 6% опитуваних володіє процесуальними складниками внутрішньо-професійного самоздійснення на низькому рівні, тому їм важко буде залучати клієнтів до спільної роботи, а якщо і вдасться зробити ефективну рекламу, то клієнтам не захочеться повертатися знову до цього фахівця. Отже, для побудови успішної кар'єри цим респондентам необхідно відвідувати тренінги для усвідомлення та розвитку процесуальних якостей.

Важливість такого складника підкреслюється кореляцією із самоактуалізацією опитуваних ($r=0,29$ при $p \leq 0.05$): із збільшенням рівня процесуальної складової іміджу буде здійснюватися розвиток самоактуалізації (і навпаки). Оскільки показник самоактуалізації включає в себе усі індикатори, то ми припускаємо, що робота майбутніх психологів над розвитком процесуального складника призведе до підвищення рівня розвитку усіх показників, досягнення особистістю своєї індивідуальності в професійній діяльності, особистісного самовдосконалення, самореалізації. Проте хотілося б зазначити, що процесуальна складова частина іміджу у нашому дослідженні корелює далеко не з усіма показниками самоактуалізації. Зв'язки, які ми отримали, зображені на рис. 3.

Виходячи з отриманих кореляційних зв'язків на рис. 3, можемо зробити висновок, що

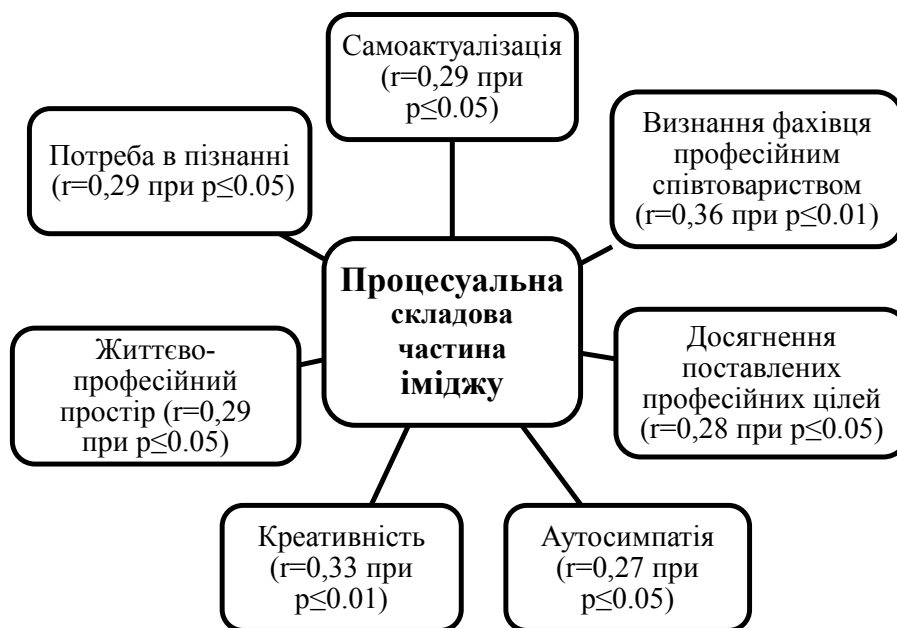

Рис. 3. Кореляційна плеяда за показником процесуальної складової частини іміджу

розвиток процесуальної складової частини іміджу буде зумовлювати формування таких показників самоактуалізації, як [10]:

– потреба у пізнанні ($r=0,29$ при $p \leq 0.05$). Кореляційний зв'язок свідчить про те, що психологу важливо залишати позитивний слід у пам'яті клієнтів, а для цього йому потрібно набувати нових навичок роботи, підвищувати кваліфікацію, тобто відчувати потребу в пізнанні нового;

– креативність ($r=0,33$ при $p \leq 0.01$). Зумовленість пояснюємо тим, що від рівня оригінальності мислення, рішучості, комунікабельності (якості процесуального складника) особистості буде залежати її креативність, творчий підхід до позиціонування себе як фахівця на ринку праці, до власного професійного зростання, саморозвитку та творчого підходу до роботи із кожним клієнтом;

– аутосимпатія ($r=0,27$ при $p \leq 0.05$). Даний взаємозв'язок свідчить, що психолог, якому вдасться сформувати позитивний образ себе як фахівця для оточуючих, призводить до усвідомлення особистістю власної унікальності, компетентності, підвищуючи рівень аутосимпатії;

– життєво-професійний простір ($r=0,29$ при $p \leq 0.05$). Такий показник є свідченням того, що розуміння професійної діяльності, сформовані професійні погляди, постановка цілей дозволять психологу збалансувати професійне життя, планувати його, що дасть можливість побачити картину власного життя цілісно;

– досягнення поставлених професійних цілей ($r=0,28$ при $p \leq 0.05$). Даний кореляційний зв'язок полягає у тому, що розвиток таких процесуальних якостей, як цілеспрямованість, енергійність, терпіння та рішучість, буде впливати на досягнення цілей, адже вони будуть виступати мотиваторами до професійної діяльності та допомагатимуть у процесі досягнення мети;

– визнання фахівця професійним співтовариством ($r=0,36$ при $p \leq 0.01$). Психолог буде визнаватися професійним співтовариством у тому разі, коли він буде мати сформований імідж, власні професійні напрацювання та відповідну сферу діяльності.

Дослідження індикатора «внутрішня складова частина іміджу» свідчить, що 40% респондентів на високому рівні вміє аргументувати власні думки, володіє гнучким мисленням, лідерськими якостями, культурою спілкування, вмінням змінюватися. Вони швидко навчаються новому, тому є ерудованими особистостями, професіоналами своєї справи, а також мають сформовані власні професійні цінності, інтереси. У 54% респондентів перераховані характеристики розвинені недостатньо високо. На нашу думку, психолог повинен володіти на високому рівні перерахованими внутрішніми складовими частинами іміджу,

адже вони є базою для побудови успішної кар'єри психолога та дають можливість втілювати в життя вимоги сучасного світу, розвиватися та самоактуалізуватися в ньому. Дана думка підтверджується кореляційними зв'язками із показниками самоактуалізації, які представлені у таблиці 1.

Таблиця 1

Результати кореляції показників самоактуалізації із внутрішньою складовою частиною іміджу майбутнього психолога

Показник	Внутрішня складова частина іміджу
Життєво-професійний простір	$r=0,28$ при $p \leq 0.05$
Досягнення поставлених професійних цілей	$r=0,28$ при $p \leq 0.05$
Визнання фахівця професійним співтовариством	$r=0,26$ при $p \leq 0.05$
Контактність	$r=0,29$ при $p \leq 0.05$

Виявлені кореляційні зв'язки між самоактуалізацією та внутрішньою складовою частиною іміджу свідчать про те, що [10]:

1) психолог, що працює над власною гнучкістю, професійними здібностями, розвитком ерудиції, формує основу для побудови власного життєво-професійного простору ($r=0,28$ при $p \leq 0.05$);

2) особистість, яка лаконічно обґрунтовує власні судження, думки, володіє лідерськими якостями, зможе чітко та зрозуміло для себе ставити поточні, тактичні та стратегічні цілі і працювати над їх досягненням ($r=0,28$ при $p \leq 0.05$);

3) зв'язок внутрішньої складової частини іміджу із визнанням фахівця професійним співтовариством ($r=0,26$ при $p \leq 0.05$) ми вбачаємо в тому, що наявність сформованих професійних цінностей та інтересів, ерудованості, культури спілкування, вміння аргументувати власну точку зору буде супроводжуватися визнанням із боку колег, адже воно передбачає таке: участь в конференціях, де потрібно представляти власні дослідження; публікації у наукових виданнях, де потрібно лаконічно подавати інформацію та обґрунтовувати свою точку зору; участь у співтовариствах, де потрібно мати сформовану професійну позицію та власну сферу розвитку;

4) кореляцію внутрішньо-професійних складників із контактністю ($r=0,29$ при $p \leq 0.05$) ми пов'язуємо з тим, що розвиток таких складників особистості психолога, як толерантність, доброзичливість, комунікабельність, делікатність, буде сприяти позитивній взаємодії психолога із оточуючими (клієнтами, колегами).

Також не менш важливе значення має зовнішня складова частина іміджу для успішної кар'єри психолога. За даним індикатором результати показали, що у 18% опитуваних на високому рівні сформований зовнішній образ психолога. Тобто вони володіють мімікою, жестами, ходою, мають хороші манери. У них сформований індивідуальний стиль. Мається на увазі стиль одягу, взуття, аксесуарів, зачіски, які разом складають гармонійний, акуратний, довершений образ. Все це дає психологу можливість із першого погляду справляти на оточуючих позитивне враження успішної особистості, а також запам'ятовуватись на підсвідомому рівні, що формує почуття довіри. Водночас ми виявили, що 62% опитаних ще не сформуливали свій зовнішній образ остаточно або ж не проаналізували його, а 20% зовсім не працювали над створенням зовнішньої складової частини іміджу.

Результати кореляційного аналізу підкреслюють важливість зовнішньої складової частини іміджу та підтверджують, що гармонійно сформований зовнішній образ, який відповідає внутрішньому світу особистості, дає можливість психологу креативно й творчо здійснювати професійну діяльність ($r=0,29$ при $p \leq 0,05$), набувати популярності у середовищі професійного співтовариства ($r=0,31$ при $p \leq 0,05$), адже професійні здібності у поєднанні із зовнішнім виглядом будуть впливати на визнання фахівця серед колег.

За критерієм «ядро іміджу» 12% респондентів мають високі професійні цілі, адекватну самооцінку і використовують надійні методи у роботі. Вони мають сформовану легенду, тобто вибудовану історію професійного розвитку, про яку знають клієнти, колеги. Також у них позитивна життєва позиція, вони долають перешкоди конструктивним шляхом, є креативними особистостями. Водночас 66% респондентів володіють даними характеристиками на середньому рівні, 22% – на низькому рівні.

Результати емпіричного дослідження за критерієм «ядро іміджу» показали такі взаємозв'язки з індикаторами самоактуалізації:

- визнання фахівця професійним співтовариством ($r=0,41$ при $p \leq 0,01$). Адекватна самооцінка в поєднанні з використанням надійних методів та наявністю легенди буде сприяти визнанню фахівця серед професійного співтовариства. Якщо у психолога немає сформованої легенди, він не обрав чіткої позиції, то у діяльності його не будуть визнавати як фахівця у колі колег;

- досягнення професійних цілей ($r=0,42$ при $p \leq 0,01$). Якщо психолог має високі професійні цілі, адекватну самооцінку, то він буде вміти правильно вибудовувати стратегію досягнення поставлених цілей. І навпаки, якщо психолог не має мети у професії, він не буде досягати вершин розвитку, самоактуалізації;

- задоволення власними професійними досягненнями ($r=0,28$ при $p \leq 0,05$). Ядро іміджу передбачає не тільки особистісні характеристики особистості, а й використання якісних методів у роботі. У разі вдосконалення власних вмінь і навичок, застосування в роботі валідних інструментів, методів, технік психолог буде задоволений власними професійними досягненнями. Це підтверджує дана кореляція. Якщо ж психолог не має багажу знань, напрацьованих технік, йому важко буде здійснювати професійну діяльність, тому він не буде ефективним та задоволеним своєю роботою;

- внутрішньо професійне самоздійснення ($r=0,29$, при $p \leq 0,05$). Ядро іміджу передбачає також вміння особистості продумувати та ставити цілі, вдосконалюватися за рахунок побудови легенди та використання надійних методів. Коли особистість працює над розвитком даних показників, то збільшується рівень внутрішньо професійного самоздійснення

- цінності ($r=0,40$ при $p \leq 0,01$). Розвиток позитивної життєвої позиції, віри в клієнтів буде впливати на розвиток ціннісної сфери особистості психолога, адже такі складники дозволяють будувати здорові стосунки з оточуючими, гармонійно взаємодіяти з ними.

Аналіз результатів емпіричного дослідження іміджу майбутнього психолога як чинника його самоактуалізації в умовах навчальної діяльності дає можливість зробити такі

ВИСНОВКИ:

- 1) майбутнім психологам потрібно працювати над розвитком показників самоактуалізації задля подальшої реалізації у професійному житті, адже їхній теперішній стан буде перешкоджати професійному вдосконаленню. Особливо майбутнім фахівцям слід звернути увагу на такі компоненти самоактуалізації, як контактність, аутосимпатія, наявність проекту власного професійного розвитку, адже саме ці показники розвинуті найслабше у досліджуваних, але їхня роль у формуванні самоактуалізації психолога є рівноцінною іншим індикаторам;

- 2) оскільки складники іміджу теж знаходяться на середньому рівні розвитку (а це недостатньо, щоб позиціонувати себе на ринку праці як фахівця та бути визнаним професійним співтовариством), майбутнім психологам потрібно звернути увагу на формування зовнішньої складової іміджу, адже тільки 12% опитаних мають високий рівень розвитку цього компоненту. Також у досліджуваних недостатньо сформоване ядро іміджу, тільки 12% опитуваних мають високі професійні цілі, використовують надійні методи в роботі, мають сформовану легенду. Проте результати дослідження процесуальної та внутрішньої складових частин іміджу показали, що такі якості, як рішучість, комунікабельність, тактовність, терплячість, гнучкість мислення, стресостійкість, розвинені у них на достатньому рівні;

3) різні компоненти іміджу корелюють практично із усіма складниками самоактуалізації, окрім орієнтації в часі, погляду на природу людини, саморозуміння, наявності проекту власного професійного розвитку, постійною постановкою нових професійних цілей, розкриттям особистісного потенціалу і здібностей у професії. Іншими словами, сформований імідж психолога не зумовлює активності особистості у процесі творення власного життя;

4) виявлено численні кореляційні зв'язки між складниками іміджу та показниками самоактуалізації: між процесуальною складовою частиною іміджу та визнанням фахівця професійним співтовариством ($r=0,36$ при $p \leq 0,01$), досягненням поставлених професійних цілей ($r=0,28$ при $p \leq 0,05$), аутосимпатією ($r=0,27$ при $p \leq 0,05$), креативністю ($r=0,33$ при $p \leq 0,01$), життєво-професійним простором ($r=0,29$ при $p \leq 0,05$), потребою в пізнанні ($r=0,29$ при $p \leq 0,05$); між внутрішньою складовою частиною іміджу та життєво-професійним простором ($r=0,28$ при $p \leq 0,05$), досягненням поставлених професійних цілей ($r=0,28$ при $p \leq 0,05$), визнанням фахівця професійним співтовариством ($r=0,26$ при $p \leq 0,05$); між зовнішньою складовою частиною іміджу та такими показниками самоактуалізації, як креативність ($r=0,29$ при $p \leq 0,05$) та визнання фахівця професійним співтовариством ($r=0,31$ при $p \leq 0,05$) тощо. Це свідчить про те, що майбутнім психологам слід звертати увагу на розвиток складників іміджу, щоб самоактуалізуватися у професійному житті.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Барна Н.В. Іміджологія : навч. посібн. для дистанційного навчання. Київ, 2007. 131 с.
2. Бозаджиев В.Л. Імідж психолога : монографія. Москва, 2009. 220 с.
3. Гринчук О.І., Назарійчук Н.Ю. Імідж майбутнього психолога: особливості уявлень студентської молоді. *Збірник наукових праць. Серія «Психологія»*. Івано-Франківськ, 2019. Вип. 23. С. 26–35.
4. Дутько Т.О. Теоретичні підходи до вивчення проблеми професійної самоактуалізації особистості. *Збірник наукових праць К-ПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г.С.Костюка НАПН України. Проблеми сучасної психології*. Київ, 2014. Випуск 24. С. 752–762.
5. Кокур О.М. Опитувальник професійного самоздійснення. *Практична психологія та соціальна робота*. Київ, 2014. Вип. 7. С. 35–39.
6. Кокур О.М. Життєве та професійне самоздійснення як предмет дослідження сучасної психології. *Практична психологія та соціальна робота*. Київ, 2013. Вип. 9. С. 1–5.
7. Маслоу А. Самоактуалізація. *Психологія личности*. URL: <https://www.psychology.ru/library/00037.shtml>.
8. Мацко Л.А., Прищак М.Д., Первушина Т.В. Основи психології та педагогіки : лабораторний практикум. 2012. URL: <http://surl.li/oqlw> (дата звернення: 10.11.20).
9. Новік Л.О. Психологічний аналіз змістових компонентів позитивного іміджу психолога. *Збірник наукових праць К-ПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г.С.Костюка НАПН України. Проблеми сучасної психології*. Київ, 2015. Вип. 30. С. 427–436.
10. Назарійчук Н.Ю. Імідж психолога як чинник його самоактуалізації : кваліфікаційна робота на здобуття ОР «Магістр» : 053 «Організаційна психологія» ; науковий керівник О.І. Гринчук. Івано-Франківськ, 2019. 141 с.
11. Подопрігора М.Г. Ділова етика : навч. посібн. 2012. 116 с.
12. Практикум по психології менеджмента и профессиональной деятельности / под ред. Г.С. Никифорова, М.А. Дмитриевой, В.М. Снеткова. СПб. : Речь, 2001. 448 с.
13. Старинська Н.В. Особливості самоактуалізації майбутніх психологів у процесі професійної підготовки : монографія. Київ, 2015. 178 с.